

Wymagania edukacyjne z podstaw przedsiębiorczości

Rok szkolny 2021/2022

Klasy: 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 3a, 3b, 3c, 3d, 3e

Nauczyciel: Joanna Zięba

Przygotowanie do zajęć i udział w nich oceniane są w następujący sposób:

- **stopień niedostateczny** – otrzymuje uczeń, który nie spełnił wymagań na ocenę dopuszczającą.
- **stopień dopuszczający** – otrzymuje uczeń, który:
 - przyswoił treści konieczne (uwzględnione w wymaganiach edukacyjnych),
 - zna podstawowe fakty (wynikające z treści wymagań koniecznych uwzględnionych w wymaganiach edukacyjnych) i przy pomocy nauczyciela potrafi wykonać polecenia wymagające zastosowania przewidzianych w programie umiejętności,
 - posiada niezbędną wiedzę z punktu widzenia realizacji celów przedmiotu i konieczną w toku dalszego kształcenia,
 - w wiadomościach ucznia w stosunku do materiału przewidzianego w podstawie programowej występują luki,
 - systematycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy.
- **stopień dostateczny** – otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą a ponadto:
 - opanował wiadomości podstawowe (uwzględnione w wymaganiach edukacyjnych),
 - zna ważniejsze fakty (wynikające z treści wymagań podstawowych uwzględnionych w wymaganiach edukacyjnych) i potrafi je zinterpretować. Odpowiedź odbywa się przy niewielkim ukierunkowaniu ze strony nauczyciela;
 - potrafi obserwować zjawiska (zawarte w celach kształcenia podstawy programowej – wykorzystywanie form komunikacji werbalnej i niewerbalnej, funkcjonowanie przedsiębiorstw, mechanizmy funkcjonowania gospodarki i instytucji

rynkowych oraz rola państwa w gospodarce, zmiany i tendencje w gospodarce świata i Polski, formy inwestowania i wynikające z nich ryzyko, analiza rynku pracy, etyczne zachowania) i opisać je.

• **stopień dobry** – otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną a ponadto:

- przyswoił treści rozszerzające (uwzględnione w wymaganiach edukacyjnych),
- samodzielnie przedstawił większość wymaganych treści (wynikające z treści wymagań rozszerzających uwzględnionych w wymaganiach edukacyjnych) poprawnie pod względem języka przedmiotu, jednak nie wyczerpał zagadnienia,
- wykazuje zaangażowanie i wykazuje się aktywnością w merytorycznym prowadzeniu rozmowy, dyskusji,
- wykorzystuje zdobytą wiedzę w praktyce,
- dokonuje krytycznej oceny informacji (związanych z tematyką przedmiotu) płynących ze środków masowego przekazu

• **stopień bardzo dobry** – otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą a ponadto:

- opanował treści dopełniające (uwzględnione w wymaganiach edukacyjnych),
- odpowiada wyczerpująco, swobodnie operuje faktami (wynikającymi z treści wymagań dopełniających uwzględnionych w wymaganiach edukacyjnych),
- dostrzega analogie oraz wyciąga wnioski, a także porównuje je i popiera przykładami,
- potrafi łączyć wiedzę z pokrewnych przedmiotów,
- aktywnie uczestniczy w zajęciach, kieruje pracą zespołu rówieśników
- samodzielnie rozwiązuje nietypowe problemy

• **stopień celujący** – otrzymuje uczeń który spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą a ponadto:

- solidnie przygotowywał się do zajęć (w tym systematycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy, robiąc na bieżąco notatki, na bieżąco odrabia zadania domowe oraz inne aktywności uwzględnione w sposobach oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów)

- w pierwszym terminie pisał sprawdziany, a w przypadku nieobecności ucznia pisał je w terminie wyznaczonym przez nauczyciela, zgodnie z zasadami zawartymi w sposobach oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów
lub znacznie zaangażował się w organizację i/lub uczestnictwo w przedsięwzięciach związanych z przedmiotem podstawy przedsiębiorczości (projekty edukacyjne, kursy e-learningowe, projekty społeczne, Spółdzielnia Uczniowska i inne);

Wymagania edukacyjne odnoszą się do realizowanych na lekcji tematów z następujących działów:

Klasa 2:

- Człowiek – istota przedsiębiorcza: *Istota przedsiębiorczości, Postawy sprzyjające przedsiębiorczości, Komunikacja interpersonalna*
- Gospodarka rynkowa: *Zalety gospodarki rynkowej, Prawo popytu i podaży, Cechy i rodzaje rynków, Budżet państwa i wahania koniunkturalne w gospodarce, Ochrona konsumenta*
- Instytucje gospodarki rynkowej: *Rola pieniędzy w gospodarce, Instytucje rynku finansowego, Znaczenie Narodowego Banku Polskiego, Zasady oszczędzania i inwestowania, Usługi bankowe, Giełda i rynek papierów wartościowych, Fundusze inwestycyjne, Zabezpieczenie emerytalne, System podatkowy w Polsce, Deklaracja podatkowa PIT, Rynek ubezpieczeń, Reklamacja produktu finansowego*
- Aktywność zawodowa: *Wskaźniki rynku pracy, Funkcjonowanie rynku pracy, Motywy aktywności zawodowej, Metody poszukiwania pracy, List motywacyjny i życiorys (CV), Rozmowa kwalifikacyjna.*

Klasa 3:

- Prawe podstawy zatrudnienia: *Formy zatrudnienia, Systemy płac, Obowiązki i prawa pracownika oraz pracodawcy, Rodzaje urlopów, Bezpieczeństwo i higiena pracy, Ochrona praw pracowniczych*
- Przedsiębiorstwo: *Klasyfikacja przedsiębiorstw, Struktura biznesplanu, Pomysł na własną działalność gospodarczą, Biznesplan własnego przedsiębiorstwa, Otoczenie przedsiębiorstwa, Formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw, Podejmowanie indywidualnej działalności gospodarczej, Finansowanie działalności gospodarczej, Zarządzanie przedsiębiorstwem*
- Efekty finansowe przedsiębiorstwa: *Główne instrumenty marketingowe, Działania promocyjne, Efekty finansowe przedsiębiorstwa, Formy opodatkowania indywidualnej działalności gospodarczej, Podstawowe zasady księgowości*
- Etyka biznesu: *Negocjacje w biznesie, Zachowania etyczne i nieetyczne w biznesie, Etyka na rynku finansowym, „Szara strefa” w Polsce, Kariera zawodowa przedsiębiorcy, Społeczna odpowiedzialność biznesu na rynku lokalnym*

W sytuacji gdy uczeń posiada orzeczenie/opinię z Poradni Pedagogiczno – Psychologicznej wymagania edukacyjne są dostosowane do możliwości ucznia, zgodnie z zaleceniami.

Klasa 2					
Temat		Wymagania (ocena dopuszczająca)	Wymagania (ocena dostateczna)	Wymagania (ocena dobra)	Wymagania (ocena bardzo dobra)
I	Człowiek – istota przedsiębiorcza	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
	1. Istota przedsiębiorczości	– podaje przykłady ludzi przedsiębiorczych i kreatywnych – wyjaśnia na przykładach pojęcie „innowacja”	– wyjaśnia pojęcia „przedsiębiorczość”, „kreatywność”, „innowacyjność” – rozróżnia rodzaje innowacyjności	– rozróżnia rodzaje innowacji – charakteryzuje kreatywność – stosuje „burzę mózgów” jako metodę kreatywnego myślenia – wskazuje bariery kreatywnego myślenia	– analizuje poziom innowacyjności w Polsce na tle innych krajów – uzasadnia rolę i znaczenie przedsiębiorczości i innowacyjności w gospodarce w rynkowej
	2. Postawy sprzyjające przedsiębiorczości	– wyjaśnia pojęcie „świadome działanie” – określa aktywną postawę człowieka – rozpoznaje postawę przedsiębiorczą	– określa postawę przedsiębiorczą – wyjaśnia pojęcie „samoakceptacja” – rozpoznaje przykłady inicjatywności	– charakteryzuje cechy człowieka przedsiębiorczego – charakteryzuje postawy osób uległych, agresywnych i asertywnych – charakteryzuje zachowanie asertywne osoby przedsiębiorczej – charakteryzuje kreatywność i inicjatywność jako istotną cechę osoby przedsiębiorczej	– charakteryzuje umiejętności człowieka przedsiębiorczego – analizuje poziom własnej przedsiębiorczości i kreatywności – rozpoznaje szanse ludzi o postawach przedsiębiorczych w gospodarce rynkowej
	3. Komunikacja interpersonalna	– wskazuje elementy procesu komunikacji – rozróżnia komunikację werbalną i niewerbalną	– charakteryzuje elementy procesu komunikacji	– analizuje zakłócenia w komunikacji interpersonalnej i proponuje sposoby ich likwidowania	– analizuje obszary własnej asertywności

	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia środki komunikacji interpersonalnej – rozróżnia emocje 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia zasady skutecznego komunikowania się – wskazuje przyczyny zakłóceń w procesie komunikacji – rozróżnia zachowania bierne, agresywne i asertywne – interpretuje sygnały niewerbalne 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zachowania bierne, agresywne i asertywne – wykorzystuje techniki komunikacji werbalnej i niewerbalnej w różnych sytuacjach – rozpoznaje korzyści wynikające ze stosowania skutecznej komunikacji 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia znaczenie skutecznej komunikacji w budowaniu właściwych relacji społecznych – stosuje niewerbalne aspekty mowy
4. Podsumowanie przed sprawdzianem – prezentacja				

II. Gospodarka rynkowa	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
1. Zalety gospodarki rynkowej	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia typy gospodarek – wyjaśnia pojęcie „ekonomia” 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia typy gospodarek – charakteryzuje funkcjonowanie gospodarki centralnie planowanej w Polsce – wyróżnia cechy gospodarki rynkowej 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje proces i skutki transformacji w Polsce – charakteryzuje rolę własności prywatnej w gospodarce rynkowej – wyróżnia zakres tematyczny makro- i mikroekonomii 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje gospodarkę centralnie sterowaną i gospodarkę rynkową – scharakteryzuje na przykładach stosowanie zasady wolności gospodarczej
2. Prawo popytu i podaży	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: „popyt”, „podaż”, „cena” – objaśnia pojęcie „mechanizm rynkowy” 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje prawo popytu – interpretuje prawo podaży – interpretuje pojęcie równowagi rynkowej – charakteryzuje cenę równowagi rynkowej – wyjaśnia pojęcia: „dobra substytucyjne”, „dobra komplementarne” 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na wykresie zależności pomiędzy popytem a ceną i podażą a ceną – charakteryzuje pozacenowe czynniki wpływające na zmiany wielkości popytu – charakteryzuje pozacenowe czynniki wpływające na zmiany wielkości podaży 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje na wykresie punkt równowagi rynkowej – analizuje zależności pomiędzy popytem, podażą a ceną
3. Cechy i rodzaje rynków	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje pojęcie rynku – wyróżnia rodzaje rynku – wyjaśnia funkcje rynku 	<ul style="list-style-type: none"> – klasyfikuje rynki według przedmiotu wymiany i zasięgu geograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rynki według przedmiotu wymiany i zasięgu geograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rynki w Polsce

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie „konkurencja na rynku” – wyróżnia podmioty gospodarki rynkowej 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia sytuację monopolu i rodzaje konkurencji – charakteryzuje gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa – opisuje podmioty rynku i ich rolę w gospodarce 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje konkurencję jako element rynku – wyjaśnia na schemacie powiązania między podmiotami gospodarczymi elementy obiegu okrężnego pieniądza 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje negatywne skutki ograniczania konkurencji na rynku – charakteryzuje obieg okrężny w gospodarce
4. Budżet państwa i wahania koniunkturalne w gospodarce	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia skrót PKB – wyjaśnia pojęcie „budżet”, „dochody budżetu”, „wydatki budżetowe” 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie „cykl koniunkturalny” – rozróżnia fazy klasycznego cyklu koniunkturalnego – wyróżnia podstawowe źródła wpływów do budżetu – wskazuje zadania finansowane przez budżet państwa – wyjaśnia pojęcia „deficyt budżetowy” i „dług publiczny” 	<ul style="list-style-type: none"> – posługuje się pojęciami: „PKB”, „recesja”, „ekspansja” – rozróżnia narzędzia oddziaływania państwa na gospodarkę – charakteryzuje typy podatków – analizuje strukturę dochodów budżetu państwa – wyróżnia kierunki wydatków z budżetu państwa – wyjaśnia wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na funkcjonowanie gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje fazy cyklu współczesnego – charakteryzuje funkcje państwa w gospodarce przy wahaniami koniunkturalnych – charakteryzuje narzędzia oddziaływania państwa na gospodarkę – określa funkcje budżetu – charakteryzuje zasady budżetowe
5. Ochrona konsumenta	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnić pojęcie „konsument” – wskazuje główne ustawy regulujące prawa konsumenta – wyjaśnia pojęcie „ochrona danych osobowych” – wyjaśnia pojęcie „reklamacja” 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje ustawy regulujące prawa konsumenta – wskazuje ustawę dotyczącą ochrony danych osobowych – wskazuje instytucje ochrony konsumenta – rozróżnia pojęcia „gwarancja”, „rękojmia” – sporządza pismo reklamacyjne według wzoru 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia prawa konsumenckie – interpretuje zakres ustaw regulujących prawa konsumenta dot. sprzedaży – charakteryzuje prawa konsumenta – rozróżnia podstawy prawne do złożenia reklamacji – sporządza pismo reklamacyjne na podstawie rękojmi 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zakres ochrony danych osobowych – charakteryzuje organizacje i instytucje prokonsumenckie i UOKiK – wskazuje formy i instytucje pozasądowego rozstrzygania sporów konsumenckich
6. Podsumowanie przed sprawdzianem				

III. Instytucje gospodarki rynkowej	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
1. Rola pieniędzy w gospodarce	– wymienia formy pieniądza	– wymienia funkcje pieniądza	– charakteryzuje funkcje pieniądza – charakteryzuje formy i rolę pieniądza bezgotówkowego	– charakteryzuje pieniądz międzynarodowy
2. Instytucje rynku finansowego	– wskazuje najważniejsze instytucje rynku finansowego	– rozróżnia zadania instytucji rynku finansowego	– charakteryzuje rolę Komisji Nadzoru Finansowego – charakteryzuje rolę i zadania Rady Polityki Pieniężnej	– analizuje rolę KNF, RPP i Rzecznika Finansowego w funkcjonowaniu systemu finansowego w Polsce
3. Znaczenie Narodowego Banku Polskiego	– wyjaśnia rolę NBP w systemie bankowym	– wymienia podstawowe banku centralnego – charakteryzuje rolę banku banków	– wyjaśnia cele polityki pieniężnej – wskazuje instrumenty polityki pieniężnej – charakteryzuje podstawowe zasady działania banków komercyjnych, spółdzielczych i SKOK-ów w Polsce	– charakteryzuje operacje otwartego rynku – charakteryzuje poziom rezerwy obowiązkowej
4. Zasady oszczędzania i inwestowania	– wyjaśnia pojęcia „oszczędzanie”, „inwestowanie” – wymienia formy oszczędzania – wymienia pozabankowe instytucje pożyczkowe	– interpretuje efekty inwestowania – rozróżnia rodzaje inwestycji – wymienia pozabankowe instytucje pożyczkowe – rozróżnia efekty przy różnych rodzajach inwestycji – wyjaśnia pojęcie „polislokata” – wyjaśnia pojęcie „odsetki od lokat”	– interpretuje rodzaje inwestycji – rozróżnia kryteria wyboru inwestycji – charakteryzuje czynniki wpływające na ryzyko inwestycji – świadomie zbiera informacje dot. podjęcia decyzji finansowych – wyjaśnia pojęcie „dywersyfikacja kapitału” – porównuje stopy zwrotu różnych form lokat	– określa czynniki wpływające na skłonność do oszczędzania – porównuje propozycje lokowania kapitału – porównuje poziom ryzyka inwestycyjnego przy strategii długo- i krótkoterminowej – charakteryzuje sposoby minimalizowania strat przy inwestycjach

<p>5. Usługi bankowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zakres usług bankowych dla ludności - rozróżnia kredyt od pożyczki - wyjaśnia pojęcie „odsetki” - wyjaśnia skrót RRSO 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje oferty usług bankowych w zakresie kont osobistych, kart płatniczych, lokat terminowych, kredytów i pożyczek - rozróżnia rodzaje kredytów - objaśnia pojęcie „zdolność kredytowa” - analizuje oferty pozabankowych instytucji pożyczkowych - porównuje RRSO banków i pozabankowych instytucji pożyczkowych 	<ul style="list-style-type: none"> - oblicza odsetki od lokat i kredytów, korzystając z kalkulatora odsetek - analizuje umowę kredytu lub pożyczki - charakteryzuje elementy umowy kredytowej - szacuje zdolność kredytową według czynników ją określających - scharakteryzuje podstawowe zasady działania banków komercyjnych, spółdzielczych o SKOK-ów - scharakteryzuje zadania Bankowego Funduszu Gwarancyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> - projektuje koszty kredytu - porównuje działalność depozytowo- kredytową banków komercyjnych, spółdzielczych i SKOK-ów - charakteryzuje korzyści i poziom kosztów związanych z korzystaniem z podstawowych usług bankowych
<p>6. Giełda i rynek papierów wartościowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia rolę GPW na rynku finansowym - wymienia papiery wartościowe - wymienia rynki na GPW 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia uczestników GPW - rozróżnia podstawowe instrumenty rynku kapitałowego - scharakteryzuje funkcjonowanie i zadania GPW - rozróżnia rynki 	<ul style="list-style-type: none"> - interpretuje informacje z cedyły giełdowej - scharakteryzuje podstawowe instrumenty rynku kapitałowego - rozróżnia zyski z akcji i obligacji - objaśnia na schemacie zasady funkcjonowania rynku papierów wartościowych i mechanizm inwestowania - wymienia wskaźniki GPW 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje funkcjonowanie poszczególnych rynków GPW - analizuje wskaźniki giełdowe spółki - interpretuje dochodowe i cenowe indeksy giełdowe

7. Fundusze inwestycyjne	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: „kapitał”, „lokata”, „akcja”, „dywidenda”, „obligacja” – wskazuje podmioty prowadzące inwestycje finansowe 	<ul style="list-style-type: none"> – posługuje się pojęciami: „kapitał”, „lokata”, „akcja”, „dywidenda”, „obligacja” – rozróżnia formy lokowania oszczędności 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rolę usług doradczych i pośredników finansowych – porównuje ryzyko różnych form inwestowania w fundusze inwestycyjne – rozróżnia fundusze inwestycyjne 	<ul style="list-style-type: none"> – dyskutuje nad wyborem rodzaju funduszu inwestycyjnego, uwzględniając potencjalne zyski oraz ryzyko wystąpienia strat
8. Zabezpieczenie emerytalne	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie „zabezpieczenie emerytalne” – wymienia instytucje systemu ubezpieczeń społecznych – wyróżnia filary systemu ubezpieczeń społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia ubezpieczenia społeczne – scharakteryzuje funkcje instytucji systemu emerytalnego – wskazuje formy oszczędzania w poszczególnych filarach systemu ubezpieczeń emerytalnych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnice w formach zabezpieczenia emerytalnego – charakteryzuje rolę i zadania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – charakteryzuje formy zabezpieczenia emerytalnego na IKE, IKZE – objaśnia funkcjonowanie KRUS 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje alternatywne możliwości zabezpieczenia przyszłości – dostrzega konieczność wczesnego rozpoczęcia systemu oszczędzania i inwestowania środków na emeryturę – charakteryzuje rolę i zadania PPE
9. System podatkowy w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia źródła prawa podatkowego – wskazuje podatki bezpośrednie i pośrednie – objaśnia akcyzę 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia podatki bezpośrednie i pośrednie – rozróżnia podatki dochodowe PIT, CIT – wymienia podatki i opłaty lokalne – objaśnia funkcje podatków 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje podatki dochodowe – charakteryzuje podatki pośrednie – klasyfikuje podatki według przedmiotu opodatkowania 	<ul style="list-style-type: none"> – klasyfikuje podatki według różnych kryteriów – klasyfikuje podatki dochodowe według sposobu naliczania
10. Deklaracja podatkowa PIT	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia miejsce i cel składania deklaracji podatkowej PIT – wyróżnia sposoby składania deklaracji PIT 	<ul style="list-style-type: none"> – objaśnia sposób sporządzania zeznania podatkowego PIT – ustala odliczenia od podatku – rozróżnia stawki podatku dochodowego progresywnego i liniowego 	<ul style="list-style-type: none"> – sporządza deklarację PIT – formułuje argumenty za i przeciw stosowaniu PIT progresywnego i liniowego 	<ul style="list-style-type: none"> – sporządza e-deklarację PIT

11. Rynek ubezpieczeń	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie „ubezpieczenia” – wymienia ubezpieczenia majątkowe i osobowe – wymienia ubezpieczenia obowiązkowe i dobrowolne – wyjaśnia funkcje ubezpieczeń 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia ubezpieczenia majątkowe i osobowe – wyróżnia rodzaje mienia – wyróżnia zakres ubezpieczeń osobowych – identyfikuje pojęcie „polisa ubezpieczeniowa” 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zakres ubezpieczeń majątkowych: mienia i od odpowiedzialności cywilnej – charakteryzuje zakres ubezpieczeń osobowych cywilnej – charakteryzuje elementy umowy ubezpieczenia – identyfikuje wyłączenia w treści umów ubezpieczeniowych 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje ogólne warunki ubezpieczenia wybranego ubezpieczenia – dokonuje analizy porównawczej umów ubezpieczeniowych – określa zadania Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego – analizuje ogólne warunki ubezpieczenia wybranych ubezpieczeń – porównuje oferty ubezpieczycieli według zakresów ochrony i sum ubezpieczeniowych
12. Reklamacja produktu finansowego	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie „produkt finansowy” – wymienia instytucje usług finansowych 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia formy składania reklamacji produktu finansowego 	<ul style="list-style-type: none"> – sporządzania wniosków do Rzecznika Finansowego 	<ul style="list-style-type: none"> – scharakteryzuje rolę i kompetencje Rzecznika Finansowego
Podsumowanie przed sprawdzianem				

IV. Aktywność zawodowa	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
1. Wskaźniki rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> – określa osobę aktywną zawodowo – rozróżnia osoby nieaktywne zawodowo – określa bezrobotnego 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia osoby aktywne zawodowo i bierne zawodowo – wyjaśnia rodzaje bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje wskaźniki aktywności zawodowej – analizuje wskaźniki zatrudnienia – charakteryzuje rodzaje bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje wskaźnik stopa bezrobocia – interpretuje poziom stopy bezrobocia w czasie – interpretuje poziom stopy bezrobocia geograficznej

2. Funkcjonowanie rynku pracy	– wyjaśnia pojęcie „rynek pracy”, „popyt na pracę”, „podaż pracy”	– wyjaśnia mechanizm popytu i podaży na rynku pracy – rozróżnia rynek pracodawcy i rynek pracownika	– wyróżnia czynniki wpływające na wielkość popytu na pracę i podaży pracy	– charakteryzuje czynniki wpływające na równowagę na rynku pracy – rozróżnia narzędzia oddziaływania państwa na rynek pracy
3. Motywy aktywności zawodowej	– objaśnia pojęcia: „praca”, „motywacja”, „kariera zawodowa”	– rozróżnia motywy aktywności zawodowej – podaje przykłady karier zawodowych	– rozróżnia typy osobowości zawodowe – charakteryzuje cechy poszczególnych typów osobowości – analizuje szanse i możliwości rozwoju własnej kariery zawodowej – dostrzega rolę uczenia się przez całe życie	– wskazuje preferencje zawodowe przy określonych typach osobowości zawodowej – rozpoznaje własny typ osobowości zawodowej – analizuje własne możliwości znalezienia pracy na rynku lokalnym, regionalnym, krajowym i globalnym
4. Metody poszukiwania pracy	– wyróżnia aktywne i pasywne metody poszukiwania pracy – wymienia formy zdobywania doświadczenia zawodowego	– rozróżnia aktywne metody poszukiwania pracy – ocenia przydatność różnych metod poszukiwania pracy	– charakteryzuje formy zdobywania doświadczenia zawodowego – ocenia skuteczność metod poszukiwania pracy z punktu widzenia własnej ścieżki rozwoju zawodowego	– interpretuje sformułowania z ofert pracy – analizuje własne kompetencje i możliwości zdobycia doświadczenia zawodowego
5. List motywacyjny i życiorys	– wymienia dokumenty aplikacyjne	– sporządza CV według wzoru – sporządza list motywacyjny	– sporządza dokumenty aplikacyjne dot. konkretnej oferty pracy – analizuje błędy w pisaniu CV	– analizuje błędy w pisaniu CV i listu motywacyjnego
6. Rozmowa kwalifikacyjna	– określa cel rozmowy kwalifikacyjnej	– charakteryzuje przygotowania do rozmowy kwalifikacyjnej	– przygotowuje się do rozmowy kwalifikacyjnej – stosuje podstawowe zasady komunikacji w symulowanej rozmowie kwalifikacyjnej	– eksponuje zalety własne – stosuje pozawerbalne zasady prezentacji – dostrzega błędy kandydata w rozmowie kwalifikacyjnej
Podsumowanie przed sprawdzianem				

Klasa 3				
Temat	Wymagania (ocena dopuszczająca)	Wymagania (ocena dostateczna)	Wymagania (ocena dobra)	Wymagania (ocena bardzo dobra)
	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
1.1. Formy zatrudnienia	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje podstawowe źródło prawa pracy – zna zasady zatrudnienia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyróżnia formy zatrudniania pracowników – rozróżnia rodzaje umów przy zatrudnieniu – wyróżnia okresy zawierania umowy o pracę – rozróżnia rodzaje umów cywilno-prawnych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyróżnia elementy umowy o pracę – wyróżnia sposoby rozwiązywania umowy o pracę – ustala okresy wypowiedzenia umowy o pracę – rozróżnia skutki wynikające z nawiązania i rozwiązania stosunku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje korzyści z wyboru konkretnej formy zatrudnienia i umowy – charakteryzuje skutki wykonywania czynności na podstawie umów cywilnoprawnych
1.2. Systemy płac	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: płaca, płaca brutto, płaca netto 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia systemy płac – charakteryzuje różne systemy płac: czasowy, akordowy, prowizyjny 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje potrącenia od płacy brutto – oblicza wynagrodzenie netto 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje składki ZUS, NFZ, zaliczkę na podatek dochodowy PIT – identyfikuje koszty płac dla pracodawcy
1.3. Obowiązki i prawa pracownika oraz pracodawcy	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje źródło praw i obowiązków pracodawcy i pracownika – wyjaśnia pojęcie: młodociany pracownik, osoba niepełnosprawna 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje podstawowe prawa i obowiązki pracownika – analizuje podstawowe prawa i obowiązki pracodawcy – charakteryzuje warunki zatrudnienia młodocianego pracownika – analizuje prawa i obowiązki pracodawcy wobec młodocianego pracownika 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje prawa i obowiązki młodocianego pracownika – omawia specyfikę zatrudnienia osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje wymagania i obowiązki pracodawcy wobec młodocianego – identyfikuje obowiązki i korzyści pracodawcy przy zatrudnieniu niepełnosprawnego
1.4. Rodzaje urlopów	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie: urlop – wskazuje źródło udzielania urlopu 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje ustawowy czas pracy – wymienia rodzaje urlopów przysługujące pracownikowi – rozróżnia wymiar urlopów wypoczynkowych 	<ul style="list-style-type: none"> – oblicza wymiar urlopu, uwzględniając staż pracy i wykształcenie – charakteryzuje urlop na żądanie i jego wymiar – omawia okoliczności umożliwiające udzielenie urlopu szkoleniowego 	<ul style="list-style-type: none"> – oblicza urlop proporcjonalny

1.5. Bezpieczeństwo i higiena pracy	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje instytucje przestrzegania prawa pracy w Polsce – wyjaśnia pojęcie: stanowisko pracy w branży 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie: ergonomia – identyfikuje obowiązki pracodawcy dotyczące BHP na stanowisku pracy – rozróżnia zasady dobrej organizacji pracy – wyjaśnia rolę instrukcji stanowiskowych 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje ergonomiczne stanowisko pracy – przedstawia zasady dobrej organizacji oraz bezpieczeństwa i higieny pracy na przykładzie konkretnego stanowiska 	<ul style="list-style-type: none"> – określa zadania związków zawodowych
1.6. Ochrona praw pracowniczych	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje źródła prawa i instytucje ochrony praw pracowniczych – wyjaśnia pojęcie: mobbing 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje przejawy mobbingu w pracy – charakteryzuje skutki mobbingu – wyjaśnia konsekwencje zatrudniania bez umowy 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia sposoby przeciwdziałania mobbingowi – wyjaśnia sposób postępowania etycznego – charakteryzuje skutki korupcji i sposoby jej przeciwdziałania 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega rolę związków zawodowych w ochronie praw pracowniczych – ocenia zachowania etyczne i nieetyczne pracodawców i pracowników
Sprawdzian				
2.1. Klasyfikacja przedsiębiorstw	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje akt prawny dotyczący prowadzenia działalności gospodarczej – rozróżnia formy własności przedsiębiorstwa 	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje działalność gospodarczą – wyjaśnia pojęcie: przedsiębiorca – określa rodzaj działalności w branży według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) – klasyfikuje przedsiębiorstwa według kryterium rodzaju prowadzonej działalności 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje pojęcie przedsiębiorstwa według Kodeksu cywilnego – wyróżnia cechy przedsiębiorstwa – klasyfikuje przedsiębiorstwa według form własności – klasyfikuje przedsiębiorstwa według wielkości: mikropodsiębiorstwa, małe, średnie i duże 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje funkcje przedsiębiorstwa – wyjaśnia elementy schematu modelu biznesowego – charakteryzuje innowacyjne modele biznesu
2.2. Struktura biznesplanu	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie: biznesplan – formułuje cztery pytania, na które odpowiada biznesplan (kto?, co?, jak?, ile to będzie kosztowało?) 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje adresatów biznesplanu – wyróżnia elementy biznesplanu 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia strukturę biznesplanu – objaśnia poszczególne elementy biznesplanu – uzasadnia przydatność sporządzania biznesplanu 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje etapy opracowania biznesplanu – formułuje streszczenie biznesplanu przedsiębiorstwa z branży
2.3. Pomysł na własną działalność gospodarczą	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady pomysłów na biznes znanych przedsiębiorców 	<ul style="list-style-type: none"> – formułuje pytania wpływające na wygenerowanie pomysłu na biznes 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje źródła pomysłu na własną działalność gospodarczą – charakteryzuje własny pomysł na działalność gospodarczą lub przedsięwzięcie gospodarcze 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia innowacyjność własnego pomysłu

2.4. Biznesplan własnego przedsiębiorstwa	– wskazuje cel sporządzania biznesplanu	– określa podstawowe zasady sporządzania biznesplanu	– sporządza biznesplan projektu własnego przedsiębiorstwa lub innego przedsięwzięcia o charakterze społeczno-ekonomicznym	– prezentuje projekt własnego pomysłu w formie biznesplanu
2.5. Otoczenie przedsiębiorstwa	– wyjaśnia słowo: otoczenie – rozróżnia rodzaje otoczenia przedsiębiorstwa – wyjaśnia cel zbierania informacji z rynku	– rozróżnia elementy otoczenia konkurencyjnego – rozróżnia elementy makrootoczenia – wyjaśnia cel analizy SWOT jako narzędzia planistycznego – wymienia formy zbierania informacji marketingowych	– rozpracowuje mikrootoczenie i makrootoczenie wybranego przedsiębiorstwa z branży – identyfikuje mocne i słabe strony przedsiębiorstwa – identyfikuje szanse i zagrożenia – określa rolę lokalizacji firmy w osiągnięciu sukcesu – formułuje pytania ankietowe dotyczące badania rynku	– analizuje mikrootoczenie i makrootoczenie wybranego przedsiębiorstwa z branży, uwzględniając jego lokalizację – podejmuje decyzje na podstawie zebranych informacji rynkowych
2.6. Formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw	– wskazuje przykłady prowadzenia indywidualnej działalności – wskazuje źródła funkcjonowania spółek, spółdzielni, stowarzyszeń i fundacji	– rozróżnia rodzaje spółek – rozróżnia spółki prawa handlowego – rozróżnia spółki kapitałowe – charakteryzuje spółkę cywilną – wymienia przedsiębiorstwa przedsiębiorczości społecznej – charakteryzuje indywidualną działalność gospodarczą	– charakteryzuje podstawowe formy organizacyjno-prawne spółek – charakteryzuje cel i zasady funkcjonowania spółdzielni pracy i spółdzielni socjalnych	– charakteryzuje odpowiedzialność prawną i majątkową właścicieli w podstawowych formach organizacyjno-prawnych przedsiębiorstw – charakteryzuje cel i zasady funkcjonowania fundacji i stowarzyszeń
2.7. Podejmowanie indywidualnej działalności gospodarczej	– wskazuje podstawowy akt prawny dotyczący przedsiębiorców – objaśnia pojęcie: firma na próbę	– wyjaśnia pojęcie: nieręjestrowana działalność gospodarcza – wskazuje podstawowy dokument rejestracji przedsiębiorstwa	– przedstawia procedury związane z rejestracją indywidualnej działalności gospodarczej i jej likwidacją	– omawia wniosek CEIDG-1
2.8. Finansowanie działalności gospodarczej	– wskazuje możliwe źródła finansowania działalności gospodarczej	– rozróżnia rodzaje źródeł finansowania – rozróżnia rodzaje finansowania zewnętrznego	– charakteryzuje źródła finansowania zewnętrznego z instytucji finansowych – charakteryzuje formy finansowania z urzędów pracy i funduszy unijnych	– dokonuje wyboru możliwości finansowania przedsięwzięcia – charakteryzuje <i>venture capital</i> – wyjaśnia rolę „aniołów biznesu”

2.9. Zarządzanie przedsiębiorstwem	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia istotę zarządzania i motywowania na przykładach – rozróżnia zasoby przedsiębiorstwa – wyjaśnia na przykładach pojęcia: zespół, praca zespołowa – wskazuje lidera w różnych zespołach 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zasoby rzeczowe, ludzkie, finansowe i informacyjne przedsiębiorstwa – wyjaśnia istotę procesu zarządzania różnymi zasobami przedsiębiorstwa – określa elementy zasobów ludzkich – określa cechy pracy zespołowej – określa role w zespole – identyfikuje cechy dobrego lidera i wykonawcy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia zasady skutecznego zarządzania ludźmi oparte na koncepcji przywództwa – objaśnia przebieg procesu zarządzania – wyróżnia style kierowania – stosuje zasady pracy zespołowej w przedsięwzięciach – uczestniczy w pracy zespołowej 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zarządzanie zasobami ludzkimi – objaśnia zarządzanie ludźmi oparte na przywództwie – projektuje podział pracy w zespole w konkretnym przedsięwzięciu – wdraża zasady skutecznego przywództwa w organizacji
Sprawdzian				
3.1. Główne instrumenty marketingowe	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia na przykładzie pojęcie „marketing” według wyszukanych definicji – wskazuje odbiorcę działań marketingowych przedsiębiorstwa 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia elementy marketingu miksa (4P) – charakteryzuje elementy marketingu miksa wybranego przedsiębiorstwa z branży 	<ul style="list-style-type: none"> – określa rynek docelowy danego przedsiębiorstwa – charakteryzuje elementy marketingu miksa przedsiębiorstwa wybranej branży z punktu widzenia klienta (4P) 	<ul style="list-style-type: none"> – określa rolę produktu, ceny, promocji i dystrybucji w funkcjonowaniu przedsiębiorstwa na rynku – charakteryzuje grupy docelowe klientów wybranego produktu przedsiębiorstwa z branży
3.2. Działania promocyjne	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: promocja, reklama – wyjaśnia cel działań promocyjnych – wskazuje sposoby reklamowania produktów 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia podstawowe narzędzia promocji i e-promocji – charakteryzuje rodzaje reklam – wymienia pozareklamowe narzędzia promocji – charakteryzuje formy promocji sprzedaży – charakteryzuje eventy jako formę promocji firmy 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia funkcje reklamy: informacyjną, perswazyjną, konkurencyjną – charakteryzuje pozareklamowe narzędzia promocji – wyjaśnia rolę internetu i mediów społecznościowych w działaniach promocyjnych firmy – wskazuje przykłady marketingu bezpośredniego 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia pozytywne i negatywne przykłady wpływu reklamy na klientów – uzasadnia rolę działań promocyjnych w funkcjonowaniu przedsiębiorstwa ze swojej branży
3.3. Efekty finansowe przedsiębiorstwa	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia na przykładzie pojęcie: efekt finansowy – rozróżnia rodzaje wyniku finansowego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia sposób obliczania wyniku finansowego – wskazuje elementy przychodów ze sprzedaży w przedsiębiorstwie – definiuje koszty uzyskania przychodów 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia koszty rodzajowe – charakteryzuje koszty rodzajowe wybranego przedsiębiorstwa ze swojej branży – charakteryzuje przychody wybranego przedsiębiorstwa ze swojej branży 	<ul style="list-style-type: none"> – oblicza wynik finansowy przedsiębiorstwa według podanych przychodów i kosztów ich uzyskania

3.4. Formy opodatkowania indywidualnej działalności gospodarczej	– wymienia podatki obciążające przedsiębiorcę	– rozróżnia formy opodatkowania indywidualnej działalności gospodarczej – wymienia uproszczone formy opodatkowania – omawia opodatkowanie na zasadach ogólnych (PIT)	– charakteryzuje uproszczone formy opodatkowania: kartę podatkową i ryczałt od przychodów ewidencjonowanych – charakteryzuje formę opodatkowania PIT	– ocenia wady i zalety poszczególnych form opodatkowania indywidualnej działalności gospodarczej w zakresie podatku dochodowego – charakteryzuje opodatkowanie VAT
3.5. Podstawowe zasady księgowości	– wymienia cele prowadzenia księgowości w przedsiębiorstwie – podaje przykłady podstawowych dokumentów księgowych przedsiębiorstwa	– wskazuje podstawę prawną obowiązku prowadzenia ewidencji księgowej w przedsiębiorstwie – podaje przykłady dokumentów księgowych – omawia funkcje dowodów księgowych – wymienia podstawowe zasady księgowości	– charakteryzuje zasady: rzetelności, bezbłędności, sprawdzalności, bieżącego prowadzenia księgowości	– wypełnia dowody księgowe i prowadzi książkę przychodów i rozchodów lub ewidencję przychodów w komputerowym programie użytkowym
Sprawdzian				
4.1. Negocjacje w biznesie	– podaje przykłady negocjacji: zwykłych, handlowych, prawnych	– rozróżnia rodzaje negocjacji: zwykłe, handlowe, prawne – rozróżnia pięć strategii negocjacji – rozróżnia style negocjacji	– charakteryzuje zasady, etapy i reguły prac negocjacyjnych – charakteryzuje strategię „wygrana-wygrana”	– rozróżnia strategie radzenia sobie z konfliktami – przedstawia przykłady technik manipulacyjnych stosowanych podczas negocjacji – objaśnia skutki stosowania manipulacji w negocjacjach
4.2. Zachowania etyczne i nieetyczne w biznesie	– wyjaśnia pojęcie: korupcja i skrót CBA – podaje przykładowe okoliczności stosowania korupcji	– rozróżnia zachowania etyczne i nieetyczne w biznesie w swojej branży – charakteryzuje korupcję – charakteryzuje kodeks etyczny wybranej firmy jako przykład odpowiedzialnego biznesu – ocenia zachowania etyczne i nieetyczne pracodawcy i pracowników	– definiuje etykę w działalności gospodarczej – wymienia akty prawne dotyczące działań nieetycznych – wymienia organizacje promujące etykę biznesu – projektuje kodeks etyczny zawodu	– charakteryzuje działania nieetyczne w biznesie – charakteryzuje formy przeciwdziałania zachowaniom nieetycznym
4.3. Etyka na rynku finansowym	– wyjaśnia pojęcie: etyka – wskazuje miejsca przestępstw na rynku finansowym	– wyjaśnia pojęcie: pranie brudnych pieniędzy – objaśnia przestępstwa giełdowe	– charakteryzuje zasady nostenowania domów maklerskich w stosunkach z klientami	– charakteryzuje zasady etyki zawodowej maklerów i doradców – objaśnia zakres tajemnicy zawodowej maklerów i informacji poufnych

		– wskazuje podstawy prawne etyki na rynku finansowym	– wskazuje instytucje odpowiedzialne za etykę na rynku finansowym	
4.4. „Szara strefa” w Polsce	– wskazuje działalność gospodarczą jako jedyny obszar szarej strefy – podaje przykłady szarej strefy	– charakteryzuje szarą strefę na rynku pracy – określa rozmiary szarej strefy w Polsce według GUS	– wyjaśnia negatywne skutki rozwoju szarej strefy – wyróżnia działalności nielegalne i działalności ukryte	– podaje przyczyny istnienia szarej strefy – charakteryzuje działalność nielegalną, działalność ukrytą i działalność nieformalną
4.5. Kariera zawodowa przedsiębiorcy	– wyjaśnia pojęcie: przedsiębiorca – wyszukuje informacje o sukcesach polskich przedsiębiorstw – wskazuje firmy rynku lokalnego, które odniosły sukces	– analizuje przebieg kariery zawodowej przedsiębiorcy – osoby, która w zgodzie z zasadami etycznymi odniosła sukces	– analizuje informacje o sukcesach regionalnych przedsiębiorstw na rynku regionalnym, krajowym i międzynarodowym	– charakteryzuje elementy planu kariery: misja, cele zawodowe, stanowiska pracy, horyzont czasowy oraz określa metody realizacji tych celów
4.6. Społeczna odpowiedzialność biznesu na rynku lokalnym	– wskazuje przykłady aktywności przedsiębiorstw lokalnych w dziedzinie ochrony środowiska	– wyjaśnia pojęcie: społecznie odpowiedzialny biznes – rozumie istotę i cele społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw	– wyszukuje informacje o działaniach lokalnych przedsiębiorstw w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu – wyróżnia obszary społecznej odpowiedzialności biznesu według normy ISO 26000	– wyszukuje informacje PR i publicity o działaniach innowacyjnych lokalnych przedsiębiorstw w dziedzinie społecznej odpowiedzialności biznesu
Sprawdzian				